

ANTECKNINGAR

Adventures in Folklore Archiving

Arkivkonferens i Minneapolis, 16–17 oktober 2017

Adventures in Folklore Archiving var en konferens till American Folklore Society's årsmöte, och anordnades av AFS archive & library section med Terri Jordan, Moira Marsh, Nicole Saylor och Randy Williams som organisatörer. Konferensen hade samlat ett 50-tal deltagare, merparten från USA.

Konferensen inringades med två keynotes. Nicole Saylor vid American Folklife Center parafaserade Michael Dylan Foster & Jeffrey Tolberts boktitel om "det folkloreska" och talade om "The Archivesque: Reframing Folklore Collecting in a Popular Culture World". Hon poängterade upplösningen av gränser mellan massmediala och personliga uttryck, men också folkminnesarkivens roll som del av en demokratiserad offentlig arkivföring ("part of a democratized public record", efter Mary Hufford). Till det sistnämnda exemplifierade hon med att merparten av insamlingsarbetet vid AFC görs genom *partnerships*, där majoriteten är oskolade.

Två teman återkom i merparten av inläggen: förutom samspel med allmänheten handlade mycket om digitalisering, mer specifikt frågor om hur websidor kan användas för att göra material tillgängligt och sökbar. De båda temana kopplades ihop gång på gång. En viktig poäng som framfördes var att folkloreakriv är etnografiska arkiv, vilket innebär att det inte finns ett entydigt sätt att beskriva innehållet. Med andra ord så är det en komplicerad process att göra samlingarna sökbara. En fråga som också kom

upp var för vem samlingarna ska vara sökbara – för personal, forskare, studenter, allmänhet? Och har materialet tillkommit för att vara tillgängligt för allmänheten? Etiska problem och fallor aktualiserades och belystes flera gånger genom konkreta exempel.

Några arkiv använder sig av frivilliga, på plats eller via nätet, som deltar i bearbetning (lägger in kodning och annan metadata). I vissa fall handlar det om studenter och forskare, i andra fall var det en del av insamlingsmetodiken i ett avgränsat projekt att de som insamlingen handlade om också deltog i kodning och produktion av metatexter med kommentarer och förtydligande av innehåll. I några fall används American Folklore Society's thesaurus, en begreppsordbok som finns under Library of Congress, andra har utarbetat projektunika ordlistor.

Flera inlägg underströk de multimediala och intertextuella aspekterna. Det är inte bara en inspelning av en intervju som ska accederas, indexeras och göras tillgänglig; inspelningen (audio eller video) ska också kunna kopplas till en tapelogg (innehållsförteckning), en transkription, fotografier, personuppgifter, beskrivning av inspelningssituationen, sidomaterial (t.ex. kopior av tidningsklipp, programblad, recept etc. som belyser vad som avhandlas i intervjun). Sådana samband mellan olika dokument måste vara tydligt redovisade, och när det gäller att tillgängliggöra via internet uppstår då ett tekniskt problem (som vi fick se flera goda lösningar på), att skapa ett interface som integrerar olika materialtyper. En "Folklore Collections Database" har byggts upp i samarbete mellan AFS och Library of Congress för att ge en sam-

lad bild över arkiven. Doug Boyd, från Louie B. Nunn Center for Oral History vid University of Kentucky, presenterade OHMS (Oral History Metadata Synchronizer), ett gratis webbaserat system för att hantera intervjuer, som kan koppla samman tapellogg, intervjuutskrift och inspelning ned på 10-sekunders nivå (se <http://www.oralhistoryonline.org/>), vilket skapade ett sus i lokalen.

En styrka med arkiven är möjligheten att samla forskningsmaterial på andra sätt än vad ett individuellt, genomplanerat och finansierat, forskningsprojekt kan göra. Det måste finnas en vetenskaplig ansats, men insamlandet kan ta andra former och format än konventionella projektupplägg. Här finns möjligheten att snabbt kunna reagera på vad som händer i samhället. Randy Williams vid Utah State University berättade om sin reaktion på att Donald Trump mot all förväntan blev vald till USA:s president, eller rättare sagt: hon såg många reaktioner i sociala media och fick idén att fånga alla dessa spontana reaktioner för att få ett tvärsnitt av uttryck från de första dagarna innan bilden av konsekvenserna klarnat och olika hanteringsstrategier satt sig. Efter fem timmars planering och diskussion släppte hon ett frågeupprop i sociala medier, och fick under några få dagar över 500 svar.

Line Solberg från Norsk folkminnesarkiv berättade om ett pågående projekt med gymnasieungdomar, som var organiserat så att ungdomarna under en sjuveckorsperiod vidarebefordrar mem till henne, med kontextuppgifter om hur och varifrån de kommit i kontakt med dem, och deras tolkningar av vad som är det roliga/poängen med dem. Varje fredag utses ”veckans mem”, vilket låter som en bra strategi för att hålla intresset uppe. Det hela sker inom ramen för en sluten grupp på facebook.

Baksidan av insamlingsstrategier är att den efterbehandling som trots allt behövs för att någon över huvud taget ska använda materialet måste göras någon gång. Många insamlingar, till exempel oral history-projekt, har blivit genomförda som avgränsade satsningar som på kort tid skapat mycket material, men sedan har det inte funnits resurser för att registrera

och indexera. Nu ger medel för digitalisering möjlighet att få sådana uppgifter gjorda – eller, processer för digitalisering och tillgängliggörande gör luckorna synliga. För den här uppgiften har flera arkiv tagit nya kontakter med de platser och människor, eller deras efterlevande, som insamlingen handlat om, vilket både gett ny information som gör att materialet blir mer användbart och skapat tillfällen för att återföra samlingarnas innehåll. Så berättade Julia Bishop, Steve Roud och Laura Smyth från olika brittiska institutioner om hur J. M. Carpenters samling, inspelningar gjorda 1929–35 för en avhandling om sea shanties, som aldrig blev färdig, nu kommit till English Folk Dance and Song Society i London. Och hur man nu fältarbetat i nord-engelska och skotska kuststäder för att komplettera kontextuppgifter.

En viktig och växande uppgift för arkiven är också att ta emot och tillgängliggöra samlingar skapade av privatpersoner och lokala föreningar. Här blir utmaningen på liknande sätt att skapa kontextbilder av samlingen, men också mer basalt att identifiera innehållet på grundval av medföljande information som kan vara osystematisk, bristfällig eller förkommen. Anna Rue, från University of Wisconsin i Madison, presenterade under den talande rubriken ”DIY Lo-Fi” Arnold Munkels samling – inspelningar på rullband från olika hembygdshemligheter gjorda av privatpersonen Munkel från 1971 till slutet av 90-talet. Munkel gjorde ofta berättande introduktioner före sina inspelningar: ”idag ska vi åka till...”, för att själv använda banden som egna ”radioprogram” i hemmet. Trots de många svårigheter som privatsamlingar kan innebära är det viktigt att understryka deras värde, både för att de ofta synliggör vad som tidigare inte räknats som forsknings- eller kulturarvsmässigt, och som exempel på folklig historieskrivningspraxis.

Som avslutning höll James Leary från Madison, Wisconsin en personlig och humoristisk betraktelse över ”A Folklorist’s Appreciation of Archives in 12 steps”, om arkivens roll i hans studie- och yrkeskarriär, som källa för examensarbeten, samarbetspartner i insamlingsprojekt,

pedagogisk resurs, intellektuell miljö och tillfällig bostad.

Sammantaget uppvisades kreativitet, engagemang, vilja att ta ansvar för befintliga samlingar och belysa dem ur nya vinklar, öppenhet för nya tekniska möjligheter och vilja till tvåvägssamarbete med allmänheten under jämlika former

som starka samtida strömningar inom folkminnesarkiven.

Alf Arvidsson, professor

Institutionen för kultur- och medievetenskaper,
Etnologi, Umeå